

Cecylia Leszczyńska

Bilans gospodarczy II Rzeczypospolitej

Druga Rzeczpospolita była piątym państwem w Europie pod względem terytorium (390 tys. km²), czwartym pod względem liczby ludności (35 mln ludności w 1938 r.) i sytuującym się w poniżej „stanów średnich” pod względem gospodarczym. Według PKB per capita w 1938 roku plasowała się obok Hiszpanii czy Węgier, ale wyraźnie wyżej od Bułgarii, Jugosławii czy Rumunii. Gospodarkę II RP cechowało silne zróżnicowanie regionalne, sięgało ono epoki zaborów, a nawet okresów wcześniejszych. Jednym z najważniejszych wyzwań było ogólna modernizacja gospodarki i przynajmniej częściowa niwelacja różnic między symboliczną Polską A i B. Realizacja tych celów wymagała inwestycji, dodatkowo pozwalających na przynajmniej częściową relokację zasobów ludzkich z przeludnionej wsi (przeludnienie szacowano na 4-5 mln osób) do zajęć poza rolnictwem, tym bardziej, że została zahamowana emigracja, która w l. 1870-1914 objęła ok. 3,5 mln osób. Proces modernizacji mógł się dokonać poprzez rozbudowę przemysłu i infrastruktury gospodarczej, w mniejszym stopniu sektora usług. Większe inwestycje zaczęto realizować w drugiej połowie lat dwudziestych. Przerwał je światowy wielki kryzys, który w Polsce był wyjątkowo głęboki i trwał do lat 1934-1935. Po jego zakończeniu nastąpiło silne zaangażowanie państwa w projekty inwestycyjne. Nie był to polski ewenement, aktywna rola rządów we wspieraniu inwestycji stała się cechą polityki wielu państw. Bilans gospodarczy II RP nie jest jednoznaczny, jego dokonanie wymaga uwzględnienia punktu wyjścia, możliwości i ograniczeń, końcowych efektów, a także ich porównania do sytuacji i osiągnięć innych państw. Jest to trudne z racji szczupłości danych statystycznych utrudniających kwantyfikację wielu zjawisk i procesów. Biorąc pod uwagę powyższe ograniczenia, postaram się w moim wykładzie przedstawić próbę takiego bilansu, pokazując z jednej strony sukcesy w zakresie unifikacji oraz częściowej integracji i modernizacji gospodarczej, z drugiej niepowodzenia i ich źródła.